VILNIUS. Pirmadienis, 1928 m. Spalių mėn. 15 d. II metai.

VISŲ ŠALIŲ PROLETARAI, VIENYKITĖS!

Pirmyn!

№ — 19 (26)

Kas vergo retežių nedrįsta numest—
Tas laisvas niekuomet nebus! J. Janonis.

SOCIALDEMOKRATŲ ORGANAS.

KORESPONDENCIJOS Adr.: Wilno, Urząd Pocztowy I. Skrzynka Nr. 115. Nr. kaina 20 skt. Užsienuose dvigubai.

EINA DU KARTUS Į MENESĮ

Interesantus redakcija priimineja kasdien, išskiriant šeštadienius, nuo 4—6 v. p.p. Adr.: Niemiecka 1, Hotel Sokolowskiego.

Ką davė Lietuvai fašistai?

Kuomet tautininkai 1926 m. trokšdami garbės, siauros grupelės interesuose, pagrobė valdžią ir paneigė jau pradėjusią nusistovėti krašto valdymo formą, kai kas jiems pritarė, nes manė, kad Voldemaro atvežtieji iš Italijos fašistiniai marškiniai galės Lietuvai tikti. Maža to. Kuomet Voldemaras su Smetona, padedami prityrusio galvažudžio Plechavičiaus atsistoję valstybės priešaky, pasisakė moką daryti stebuklus, galį vandenį padegti, ir kitus didžiai nuostabius dalykus atlikti, kai kas jiems net patikėjo. Bet plačioji Lietuvos visuomenė, kaipo nelinkusi tikėti į stebuklus, žiurėjo į tą dekoracijų pakeitimą į tuos monelinkų „hokus-pokus" labai skeptiškai. Ir štai, dabar po dvidešimt dviejų mėnesių tautininkų šeimininkavimo, jau galima apskaičiuoti, ką davė Lietuvai tautininkų garsiai skelbtoji „naujoji era".

Kad toji „era" Lietuvos gyvenime yra ištikrųjų nauja, tatai nedviejodami turime pripažinti. Vienok ką toji „era" davė Lietuvai, kaipo valstybei ir lietuvių tautai, tai čia jau bus kitas klausimas.

Tarptautiniu atžvilgiu imant Lietuva per tą laiką susmuko. Jos vardas, tiesa, pragarsėjo. Užsienių spauda apie Lietuvą dažnai rašo, bet kiekvienam žinoma, kad ne viskas yra auksas kas žiba: tie užsienių spaudos atsiliepimai apie Lietuvą yra neigiami. Šių dienų Lietuva pasaulio spaudoj tapo sensacijų objektu.

Voldemaro „gudriosios" galvos vedamoji užsienio politika visiškai susibankrutijo. Visos valstybės, reiškusios Lietuvai anksčiau taip daug simpatijų, šiandien nuo Lietuvos nusigrįžė. Visi kaimynai, artimesni ir tolimesni, prieš Lietuvą šerius pastatė. Juk šiandien Lietuva nebeturi nei vieno kaimyno su kuriuo butų žmoniški santikiai, neturi nei vienos valstybės, kuri pritartų Voldemaro politikai ir užsistotų už Lietuvą ištikus tarptautinėm komplikacijom. Tai argi ne liudnas faktas, kad šių dienų Lietuva liko stovėti lyg kokia sala, atskirta nuo pasaulio, iš visų pusių skalaujama tarptautinio okeano vilnių.

Tokioj sunkioj tarptautinėj padėty, kaip Lietuva, šiandien daugiau valstybų nėra. Čia tai tikrai Lietuva atsidurė monelninkų skelbtoj „naujoj eroj".

O gal savo viduje Lietuva sustiprėjo? Taigi pažiurėkime, rasime ir čia labai riškių žymių.

Tautininkai pirmieji pakėlę ginklą prieš teisėtą, žmonių išrinktą Lietuvos vyriausybę, sumindžiojo įstatymus, sulaužė Dievui duotąsiąs priesaikas ir iššaukė pilietinį karą. Tas visiems Lietuvos piliečiams labai aišku, kad jeigu jau syki įstatymai panaikinti, suminti į dumblą, jie toliau veikti negali. O ten, kur nustoja veikę įstatymai, pradeda veikti ginklai. Tuojau po perversmo tautininkai sušaudė keturius visai nieko nekaltus žmones. O toliau, šaudydami kitus, parodė pavyzdį, kad kiekvienas Lietuvos pilietis, kuris įsigyja ginklą gali tokiomis pat ir net diesnėmis teisėmis šaudyti fašistus-tautininkus. Nuo pat perversmo, ruošta visa eilė sukilimų aiškiai liudija, kad pilietinis karas gruzda, formuojasi ir kad Lietuvos piliečiai dabartinės padėties kitaip ir nesupranta.

Esant tokiai padėčiai, mums rodos, kad šnekėti apie sustiprėjimą Lietuvos vidaus, apie tautos atsparumą, visai netenka. Jeigu pradžioj kurimo Lietuvos, kuomet ėjo kovos su išoriniais priešais, visoj tautoj, be skirtumo pažiurų, jautėsi vieningumas, tai dabar, tas cemen-

tas, kuris junge atskirus Lietuvos visuomenes sluoksnius, deka fašistų „naujajai erai“, yra visiškai išdulkejęs.

Tai gal per tą laiką Lietuva ekonominiai pakilo?

Taip pakilo! Bet pakilo ekonominiai tik „tautos vadai“ prisipirkę užsieniuose puikių namų! Visas krastas dieną iš dienos smunka. Per dvidešimt du menesiu „naujosios eros“ Lietuvos prekybinis balansas nusviro neigiamon pusen lygiai penkiosdešimt milijonų litų. Vadinasi Lietuva vesdama prekyba su užsieniu, liko užsieniui skolinga penkiasdešimtis milijonų litų! Tai ne juokai: reikes juk skola atlyginti.

Ubagiškoji Lietuvos pramone skursta, darbininkai badauja; žemes ukis visiškai suvargo; bedarbe padidejo. Lietuvos miškai jau pardavinejami 1931 metų kirtimo. Mokesčiai visokie pakilo. Dar, amžiną atilsi, demokratines valdžios buvo projektuojama užtraukti užsienio paskolą, kelimui žemes ukio kulturos, kuris yra Lietuvos vieninteliu ekonominiu pagrindu. Jau buvo gauta ir keletas užsienio pasiūlymu, bet fašistams valdžią sugriovus viskas nuejo niekais. O fašistams tautininkams, užsienis nepasitiki ir paskolos neduoda. Mat užsienis labai gerai žino, kad fašistai-tautininkai visas valstybes pajamas suvartoja priemonems valdžioj išsilaikyti. Taigi ir gautąją paskolą, mano, kad gali suvartoti ne žemes ukiui pakelti, bet žvalgybos kadrams sustiprinti. O toks gaspadorius, kuris skolina pinigus ir išleidžia juos ne ukiui kelti bet savo pragyvenimui, greit prieina prie bankroto, skolų nebegali grąžinti, nustoja pasitikejimo.

Tokioj tai padety yra ir musų „naujosios eros“ gaspadoriai.

Politiniai ir ekonominiai, fašistai-tautininkai Lietuvą nusmukde. Tai gal tautos dvasios kultura pakilo ir dora pražydejo, per tuos dvidešimt du menesiu?

Apie tai mums liudija valstybines degtines monopolio aktyvas, kaipo doros kriterijus, nes su degtines monopoliu tampriai rišasi šiandien Lietuvoj žydintį: kyšiai, papirkimai, valdiško turto aikvojimai, valdiškų pinigų pasisavinimai, vagystes, išdavystes tevų ir brolių žvalgybai, banditizmas patamsio ritierių ir kiti „doros“ reiškiniai.

Kas liečia tautos dvasios kulturą, tai reikia pasakyti, kad visa Lietuvos visuomene, jos mokyklos, spauda, gyvas žodis ir kiti dvasios kultūros šaltiniai „naujosios eros“ laikais pavesti rupestingai globai visagalinčių cenzorių ir „tautiškosios“ žvalgybos.

Apie tautos auklejimo pirmyneiga neginčijamai kalba uždarytųjų mokyklų skaičius, likviduotos kulturines draugijos, „juodasis“ indeksas draudžiamamųjų knygų, neįsileidimas į Lietuvą Amerikos ir kitų kraštų lietuviškos spaudos, tuščiais puslapiais Lietuvoj leidžiamieji laikraščiai ir kiti šių dienų faktoriai.

Tai ką gi, galų gale dave Lietuvai fašistai-tautininkai, tie „naujosios eros“ skelbejai?

Jeigu mes jau matom, kad tautininkai pasaulio akyse Lietuvos vardą nužemino, padarydami ją pajuokos ir sensacijų objektu. Su kaimyninėms valstybėms, — Latvija, Suomija, Vokietija, santikius pablogino; didžiųjų valstybių: Anglijos, Francijos ir kitų, užuojanta prarado. Buvusius šiokius tokius įstatymus, kurie reguliavo visuomenes narių santikius panaikino, teisetumą į purvą sumyne. Iškeldami pilietinį karą, Lietuvos visuomenes sluoksnius suskalde, tuo pačiu panaikindami tautos atsparumą apsigynimui nuo išorinių priešų. Tautininkai-fašistai, gyvendami tik tai dienai ir visus šalies resursus naudodami savo asmens reikalams ir savo kailio saugumui, ekonomiškai suvargino kraštą. Valdydami karo-lauko teismų ir policijos priemonemis, suvare visą Lietuvos viešaįį gyvenimą ožio ragan. Cenzorių, kalejimų ir žvalgybos pagalba, pasmauge Lietuvos spaudą, politines partijas ir kulturines organizacijas. Panaikinę darbininkų profesines sąjungas, Lietuvos darbininkus paverte beteisiais vergais ir atidave juos pilnon darbdavių savastin. Išvyste korupciją ir valdiško, visuomeninio turto aikvojimą. Visas valstybines, visuomenines įstaigas ir mokyklas, paverte lizdais šnipų-žvalgybininkų, pardavinejančių savuosius už keletą litų ir t. t. ir t t.

Visa tai dave Lietuvai tautininkai-fašistai šeiminkaudami per dvidešimt du menesiu!

Bet ką gi daugiau dave?

O ką jie galejo daugiau duoti? Ką gali duoti plešikai įsibrovę nakties metu į ukininko namus? Rodos aiškinti nereikia: vieni laiko ukio savininką prispyrę prie sienos atkištais brauningais, o kiti laisvai sau šeimininkauja, glemždami į savo delmonus, kas vertesnio po ranka pakliuvo!

Bet ukininko pareiga, šiuo atveju **Lietuvos visuomenes pareiga,** pasinaudojus proga, **su įdrįsusiais** nekviestais Lietuvos **šeimininkais tinkamai atsiskaityti.**

Rimtai ir objektingai vertinant dabartinę padėtį, tenka konstatuoti, kad Lietuvos reikalus, fašistines „naujosios eros“ šeimininkai privede prie to, kad toliau jau nera kur eiti. O valstybes ir tautos gyvenimas be aiškaus, šviesaus kelio neimanomas.

Dar kiek anksčiau, kuomet anglų premjeras Voldemarą išvadino provokatoriumi, vienas žymus diplomatas pasake, kad Lietuvos reikalai, dabartinių „tautos vadų“ statomi į „pokerio“ banką ir vienoj gražioj dienoj, **lie-**

tuvių tauta galinti likti apnuoginta ir atsidurti ant pliko gatvės grindyno.

Kad taip neatsitiktų, pačios lietuvių tautos pareiga pasirupinti savo ekzistencija, savo ge-esniu rytojumi.

P. Veteranas.

Nuo Redakcijos. Nors del kai kurių autoriaus išvedžiojimų esame kitokios nuomones, bet šį, žymaus visuomenes veikejo, straipsnį dedame, kaipo dar vieną patvirtinimą Lietuvos liudno likimo.

Musų suvažiavimas.

Socialdemokratines politemigracijos tarpe senai buvo kilęs sumanymas sušaukti partinį suvažiavimą ir *išsiaiškinti* visus svarbesnius politinio gyvenimo klausymus bei nustatyti *aiškias* tolimesnio veikimo gaires. Toks suvažiavimas buvo tuo labiau pageidaujamas, nes mūsų priešai iš kairės (komunistai) ir deišines (fašistai ir liberalai) sudarę bendrą frontą, nuo pat Rygos kongreso iki paskutinių dienų, veda netik pries mus, bet ir prieš visą revoliucinę Lietuvos demokratiją atkakliausią kovą, noredami iškrikdyti kovotojų eiles ir padėti dar labiau įsiviešpatauti kruvinajai reakcijai. Toje kovoje pries revoliucinius socialdemokratus, kurie visomis galimomis priemonemis veda kovą pries fašistinę diktaturą—fašistai ir komunistai vartoja viską, kad tik iškrikdžius jų eiles. Minetų ponų spauda persisunkus šlykščiausia demagogija, melu, provokacijoms, jau veik metai, kaip neperstodama zaunija pries revoliucinę socialdemokratiją, stengdamiesi pakirsti pasitikejimą ją liaudyje. O, kad lengviau butų juodinti revoliucinę socialdemokratiją, musų priešai visą priešfašistinį judejimą sumane įasmeninti vienam asmeny, butent Plečkaity, veliau apšaukti visus, kas nesutinka su fašistiniu smurtu ir teroru, „plečkaitininkais", o patį Plečkaitį visaip is juodinti ir pramanyti apie jį nebutus dalykus. Fašistų šaudymas į vieną taškq ir jų pastangos įtikinti liaudį, kad jei bus nuversta dabartine vyriausybe, tai paskui busianti „lenkų agento" Plečkaičio diktaturą—daug ką atitrauke iš kovotojų eilių ir pastate į pasyvius žiurovus. Tokiai nenormaliai padeciai, reikalinga buvo padaryti galas. Tas galas buvo padarytas rugpiučio men. 22 ir 23 d., Vilniuje, sušaukiant socialdemokratų suvažiavimą. Suvažiavime dalyvavo 27 atstovai atstovavusių virš 150 socialdemokratų, išvengusių fašistinio teroro ir gyvenančių Vokietijoj, Latvijoj ir Vilniaus krašte. Per šį, socialdemokratinį, suvažiavimą visų socialdemokratinių grupiu atstovai turejo progos susitikti pirmą kartą ir išsiaiškinti tai, ko ankščiau jokiu budu negalėjo padaryti.

Pirma, suvažiavimas plačiai išdiskutavęs visus aktingesnius politinio gyvenimo klausimus, rado reikalingu įsteigti revoliucinių Lietuvos socialdemokratų gyvenančių užsieny organizaciją, kurios ankščiau kaip ir nebuvo. Išrinkimas vykdomojo komiteto *atsakomingo* prieš visą socialdemokratinę organizaciją yra įrodymu, kad tas priesfašistinis darbas, kurį dirba socialdemokratine politemigracija nėra kokio nors vieno asmens užsispyrimas, kaip tai visą laiką mala fašistine spauda, bet idejine socialdemokratijos kova, prieš savo krasto budelius ir isnaudotojus. Susiorganizavimas socialdemokratų išblokštų fasistinio teroro iš gimtojo krašto, rodo, kad Lietuvos socialdemokratija, kuri jau daugiau 30 metų kaip veda kovą už musų krašto darbo žmonių laisvę, yra pasiryžusi vesti tą kovą iki galutinam laimejimui.

Antra, įsisteigusi užsieny gyvenančių Lietuvos socialdemokratų organizaciją, pasistate, sau tikslą, dar ankščiau susiristi su revoliucinemis Lietuvos liaudies masemis kaip tai buvo ikišiol. Tie ryšiai, suvažiavimo dalyvių manymu turi buti palaikomi per revoliucinę priešfašistinę spaudą, kuri suburtų mases vieningan revoliucinin kovos frontan. Kaip paaiškejo is atstovų pranešimų, jau siandien „Pirmyn" pasidare organu visos revoliucines Lietuvos demokratijos, kuri yra pasiryžusi *revoliuciniu keliu* nušluoti fašistinė Voldemaro Smetonos—Plechavičiaus diktaturą ir *įgyvendinti* Lietuvoj demokratinę santvarką.

Trecia, suvažiavimo dalyviai pabreže, kad socialdemokratine politmigracija tera aktinga dalimi viso to priešfašistinio kovos fronto, kuri sudaro kovojanti Lietuvos liaudis Kaipo dalis, turinti laisvesnes veikimo sąlygas negu pavergta siandien Lietuvos liaudis, soc. dem. politemigracija turi vieną tikslą: padeti *visomis galimomis priemonemis* kovojančiai liaudžiai numesti nuo savo pecių fašistinį jungą ir išvaduoti kraštą is fašistines vergijos.

Toje plotmeje pastatyti ir išspręsti suvažiavime visi svarbesnieji politiniai klausimai yra itin svarbiu ir reikšmingu įvykiu visame priešfašistiniame judejime. Jeigu lig šiol parsidavę fašistiniai publicistai galejo kurti įvairias legendas apie politemigraciją ir tuomi mulkinti liaudį—tai musų pirmas suvažiavimas padare tiems melams galą. Jis parode, *ko nori ir ko siekia* revoliucine Lietuvos socialdemokratija išblokšta is gimtojo krašto. Mes esame daugiau negu tikri, kad musų norai ir siekimai, yra tie patys, kaip ir visos Lietuvos liaudies norai ir siekimai. Ir todel, įsisteigusi socialdemokratine politemigrantų organizacija už visus savo darbus pasiryžusi kiekvienoj valandoj atsakyti prieš kovojančią Lietuvos darbo liaudį.

Štai kodel įvykęs socialdemokratinis suvažiavimas, kuris nustate aiškias tolimesnio veikimo gaires ir įsteige atsakomingą organizaciją — yra svarbiu ir reikšmingu įvykiu priešfašistiniame Lietuvos liaudies judejime.

K. T.

Del politinės kovos priemonių.

Fašistinis „Lietuvos Aidas" 194 n-ry, kalbedamas apie politines kovos priemones, apart kitako sako, kad norint sugriauti visuomenes, ukio ir politikos gyvenimą reikia esą tik paseti nepasitikejimą „tautos vadais" (is patiltes A).

Valstybių politiniame gyvenime nuolatos einanti politinė kova. Laimeti kovą esą galima tik tada, kai sugriaunama pasitikejimas priešininkų vadų, keliant apie juos butus ir nebutus dalykus.

Lietuvoj kovojantieji tarpusavy politiniai susiburimai privalą atminti, kad jie kovoja ne su tautos priesais bet tik su tos pačios tautos kitaip galvojančiais, kitaip politiškai nusiteikusiais vaikais.

Jeigu mes nebutume „tautos vadų" pažaboję kabutemis, tai iš atpasakotų fašistinio „L. Aido" eilučių, kai kam gal ne visai butų suprantama apie ką eina kalba. Išeitų kad „L. Aidas" is vienos puses duoda pamokslą žvalgybai, kad ji sumusimui fašistų priešininkų naudotų senas išbandytas priemones, skelbdama apie tuos priesininkus visokius butus ir nebutus dalykus. Gi is antros puses, tai paciai žvalgybai nurodineja, kad tie politiniai priešai nera jau taip dideli nepriteteliai, o vien tik esą kitaip galvojanti, kitaip politiškai nusiteikę tos pačios tautos vaikai.

Čia susidaro tokia sukratyta fizionomija pamokslininko, kurį įmanoma tik fašistui.

Tačiau dalykas paaiškeja, kuomet mes iš ten pat paskaitom toliau:

„Prieš kovą opozicijos su vyriausybe, kai ta kova neiseina iš tiesos ir padarumo rybų, nieko negalima pasakyti, bet nesenai paskleistomis proklamacijomis, pries kai kurius vyriausybes asmenis ir jų autoritetą, jau išeinama iš visų leistinumo ir padorumo rybų ir yra darbas tolygus musų krašto, musų tautos priešų darbui".

Vadinasi sie fašistinio „L. Aido" pamokslai kreipiami opzicijai, kuri savo nelėgalej spaudoj, laikas nuo laiko, pavadina šių dienų Lietuvos viešpačius tikrais jiems priklausančiais vardais ir iškelia viesumon jų daromas tautai ir valstybei šunybes. „Tautos vadams", suprantama, tas labai nepatinka: perskaitę čiauda, kibirkštim spiaudos, visą žvalgybos aparatą sukelia ant kojų: „Ieškokite, girdi, tevynes išdavikų!"

Pasirodo, kad iškelimas vieno kito sių dienų „valdovo" šuniškų darbų, laikomas lygu, anot „L. Aido", Lietuvos ir lietuvių tautos priesų darbui! Lygu griovimui Lietuvos kaipo valstybes, griovimui visuomenes, ukio ir viso Lietuvos gyvenimo! Čia tai ir yra visų slykščiausia, kad tie patilies didvyriai „tautos vadai" identifikuoja save visa Lietuva. Sulig jų iseina, kad toji niekšų grupele: Smetona, Voldemaras, Plechavičius ir K-o, tai jau yra visa Lietuva! Reiskia jeigu jų biaurius darbus kas kelia viešumon, tai tas jau yra „lietuvių tautos priešas, tevynes išdavikas"!

Bet Lietuvos visuomene galvoja kitaip. Ji gerai žino kas yra tautos priešas, ji taip pat žino, kad ši „latrų traice", užsedusi ant Lietuvos visuomenes sprando yra laikinas padaras.

Taigi atejus patogesniam laikui, lietuvių tauta sugebes isbandyti ant „tautos vadų" ir jų pakalikų kailio lygiai tas pačias priemones, kokias šiandien „tautos vadai" vartoja kovoj su savo politiniais priešais, su tos pačios tautos kitaip galvojančiais vaikais.

Mums rodos kad tų normų bus pilnai gana, neišeinant iš „tautos vadais" nustatytų fašistinės „tiesos ir padarumo rybų"!

Alfa.

Iš Lietuvos teismų praktikos

Didžiai apsiriktų tas, kuris pasakytų, kad Lietuvoj per paskutinį desimtmetį iki šių dienų imtinai buvo arba yra kokie nors įstatymai, kurie reguliuoja žmonių gyvenimo santikius, kad Lietuvoj buvo arba yra sukurtos tam tikros teisių saugojimo institucijos, kurios geriems žmonems patikrintų ramų gyvenimą, o piktus pekla korotų. Tokių dalykų Lietuvoj nebuvo ir nera.

Lietuvos pilietis važiuodamas turgun, del viso pikto atsisveikina su pacia ir vaikais, nes jis neužtikrintas, kad sveikas ir gyvas is turgaus sugrįš. Lietuvos valdininkas, ar tarnautojas, ar siaip laisvos profesijos pilietis, vakare eidamas į Klubą, pakely perkratineja savo sąžinę ir jeigu užčiuopia joj nors vieną smertelną grieką, nuo puslaukelio, arba net ir visai nuo Klubo durų, be atodairos dumia namo. Mat ir jis neužtikrintas, kad pasiųstas kieno nors brauningu pas Abraomą, neatsidurs, kaipo griesnas, kipšo nasruose. O tas Lietuvoj ne naujiena. Kiek jau piliečių sitaip netiketai atsidurė velnio nasruose, tai visų ir danų velsies jaučio odon nesurašytumei! Brauningus Lietuvoj laisvai nesiojasi tik privilegiruotieji. Tai jeigu tokiam privilegiruotam nepatiko kokio nors piliečio fizionomija ir piskina kakton!

Beje, pasakysite, yra juk Lietuvoj teismai, tos vadinamos žmogaus teisių saugojimo institucijos. Taip, sutinkame, kad jos yra. Bet kaip jas pavadinti? *Teisių prostitucijos* vardas toms įstaigoms dar butų perdaug geras!

Štai pavyzdys:

1928 m. gegužes menesio pabaigoj, „Merkurijaus" Klube Kaune, esant karo stoviui kapitonas V. Okulič-Kazarinas norėdamas nužudyti prisiekusį advokatą L. Noreiką, paleido iš brauningo 6—7 šuvius, nuo kurių, ant rytojaus Noreika mire.

Kap. V. Okulič-Kazarinui taikant Baudžiamąjį Statutą ir Ypating. Valst. Apsaugos įstatus grese mirties bausme. Bet Kariuomenes teismas, už tą žmogžudystę, nuteise Okulič-Kazariną *vieniems* metams tvirtoves, paliekant jam teises ir toliau kitus šaudyti!

Vieniems metams tvirtoves Okulič-Kazariną nuteisė tik už tai, kad jis nudėjo stambų „tautininkų" šulą. O jeigu jis šiaip pilietį butų nušovęs, tai tikrai Gedimino ordeną butų gavęs!

Apie tai kas pašnabždomis kalbama.

Pildydamas savo pažadą duotąjį praeito Nr. 18 „Pirmyn", prašau atydos:

Smetonienė jau pastebi, kad vyrų tarpe neturi pasisekimo, tai kasdien masažuojama, trinama, kad geresnę išvaizdą įgijus. Paskubomis apvezdino savo dukterį, ir kad tik ją neiškonkuruotų, apvezdinus tuoj ją į Paryžių nugrūdo. Kasdien Smetonienę lanko dvi trys masažistes-akuserės ir darbuojas išsijuosę Smetonienes kuno raukšlės atitaisant. Ir yra kuo rupintis: čia su vienu kitu kunigeliu neva profesoriu reikia atlikti naktinius reikalus, čia pasisuka vokietukas kariškis dar iš okupacijos laikų gerai pažįstamas, čia ir savų kariskių tarpe ryšių nutraukti nenori, o tas laikas bega ir jos kune bepasigailejimo žymes deda.

Dabar ne vokiečių okupacijos laikai, kuomet prie Smetonienes mergų alkani vokietukai leitenantukai lipte lipo. Yra kuom susirupinti. Jaunos moteriškos kartos priauglius didelis ir svajojančių jų tarpe čiupti leitnantuką yra nemaža. Pagaliau, trauk juos velniai, lai jie sau užia, duksta ir sprandą nusisuka, jei tik ne liaudies pinigų aikvojimas. Smetoniška kampanija prilipo prie Lietuvos valstybes iždo kaip erkė į avies kailį ir čiulpte čiulpia žmonių sunestus litus. Smetonos rumams kas savaitė už kelis tukstančius litų siunčiama iš Paryžiaus vynas, įvairus papuošalai ir kita. Už šitas prekes jis muito nemoka, atseit Smetonai pirmi Lietuvoj kontrabandistai. Smetonai ir algas sau pasididino. Seimo nera, nera kam kontroliuoti kiek kas ima, tai ir leidžia žmonių pinigus kaip jiems tinka. Voldemaro vyriausybe iki dviejų milijonų litų yra išleidusi pinigų spaudos papirkimui, kad ji juos girtų ir visaip garbintų. Visokie Valentinukai Gustainiai, M. Šalčius, apvogęs redakciją Bagdonas, Bružas, Gricius ir kiti jauni vyrukai dvasios prostitutes į menesį tukstančius gauna už Smetonos kompanijos garbinimą. Smetoniene visos tos jaunos kompanijos yra dirigentu, nes ji skaitosi „Lietuvos Aido" redakcijos komisijos nariu, kurios visiems darbams šventą patepimą duoda kunigas Izidoriukas Tomošaitis, arba visų Kaune viešai Smetonų Rasputinu vadinamas.

Nuo Smetonų kompanijos neatsilieka ir jų pakalikai. Advokato Noreikos mirtis visiems yra žinoma. Šitas vyras tautininkų svarbiausias šulas turejo žmoną ir vaikus, bet kaip paskutinis girtuoklius, iš klubų ne-

Noreika pries mirtį dar parašė „valdžiai" raštelį: „Prasau Okulič-Kazariną atatinkamai nubausti. Tegu, girdi, atsako už žmogaus gyvybę".

Nabašnikas Noreika prisiekusis advokatas, „tautininkų" sulas ir toks naivus: prašo žmogžudį atatinkamai nubausti! O kasgi jį nubaus, jeigu Lietuvoj, stambaus „tautininko" gyvybės kaina vieni metai tvirtovės, jeigu dešimties eilinių piliečių gyvybes lyginasi vienam Gedimino ordenui?!

Ar daug atsakė už žmonių gyvybes, anais metais Biržų Aišporas, vienu užgriebimu devynis Panemunio piliecius sušaudęs? Ar patraukti atsakomyben, pasišokėdami saudę piliečius: Budrys-Šeduvoj, Smilgiuose, Rozalime; Plechavičiai — Sedoj, Telsiuose, Plungej, ir kitose Žemaitijos vietose; Glovackis — Panevežio, Rokiškio apskričiuose; Ladyga—Ukmergės, Vegelis — Utenos apskričiuose?

Mes nekalbame apie tos „didvyrius", kurie piliečių žudymui buvo suruošę „teismų" komedijas. Aukščiau išvardintieji savarankiai, be jokių „teismų" grudo, piliecius po velenai

Kad Lietuvos piliečių gyvybe pigi, liudija dar ir sie faktai!

Mikuckis už nušovimą atsargos karininko Dirses, atsilygino su pusmečiu Kauno s. d. kalejimo, o jeigu jam priskaityti tuos piliecius, kurius jis budamas Kauno komendantu sušaude tai išeitų ne daugiau kaip po savaitę kalejimo nuo dusios

1922 m. Kariuomenes teismas Panevežy, kaltino karininką N. už tai, kad Ukmerges rajone sugavęs važiuojantį žydą, neva tai spekuliantą, ateme is jo 30.000 auksinų ir kad žydelis nepasiskystų nušove jį. Kariuomenes teismas vis tik karininką N. kaltu pripažino ir nubaude *vienais* metais tvirtovės. Bet „labui tarnybos", karininkas N. iš tvirtoves, nespejęs apsidairyti, buvo paliuosuotas.

Arba vėl. Jonavos apylinkes du mažažemiai ukininkai pavasarį pritruko geležies ir radę prie stoties, pasieme po vieną siaurojo geležinkeliuko geležinį pabegį, žagrems užmesti. Kam tai įskundus, policija padariusi pas juos kratą rado tuos du geležiniu pabegiu, o pas vieną iš jų rado geležines atasejas, suvytas iš telefono vielų.

Kariuomenes teismas tuos du piliečių už porą pabegių ir keletą metrų vielos užsispyre butinai sušaudyti! Ir tik deka geležinkelių Valdybos inžineriui ir kitiems liudininkams, patvirtinusiems, kad nei geležinkelis, nei telegrafas nenukentejo, pavyko tų piliečių gyvybę laikinai išgelbeti, nes teismas juos idejo *šešiems metams* s. d kalejiman. Bet tenai vis viena juos numarins!

Tokių pavyzdžių Lietuvoj yra tukstančiai. Bet ir šių jau gana įrodymui, kad Lietuvos piliečių gyvybe vertinama ne daugiau supuvusio grybo ir kad įstaigos saugančios piliečių teises yra *teisių prostitucijos* įstaigoms, kurioms busimoj demokratinej Lietuvoj vietos nebus.

P. Šakionietis.

Komunistai atvirai pasisakė esą agentais S. S. R. S.

Mes jau ne kartą nurodinejome, kad musų komunistai apsimete dideliais Lietuvos nepriklausomybes gynejais ir net už pačius fašistus didesniais „tautininkais", tik tam, kad jie jau nebeturi kaip prieiti prie Lietuvos darbininkų, nes darbininkai visus komunistų monus jau suprato. Taigi komunistai matydami, kad darbininkai yra tvirtai pasiryžę iškovoti ir sukurti Lietuvoj geresnį gyvenimą, pradejo rekti, kad socialdemokratai parduoda Lietuvą!

Bet yla visada iš maišo išlenda, o melas prieina galą. Atsitiko lygiai taip ir su komunistais. Štai jie savo partijos organe („Balsas" Nr. 18) kalba va kaip:

... „Socialdemokratas", begindamas savo bičiulių pardavingus darbus neiškente neužpuolęs ir ant S.S.R.S. Vargšelis tas „Socialdemokrato" redaktorius vis dar negali suprasti, kad viso pasaulio darbininkai (komunistai Š.) *S S.R.S. skaito savo darbininkų tevyne.* Na, žinoma, šito „Socialdemokrato" redaktorius ponas Kairys ir niekuomet nesupras nes jis *savo tevyne skaito Lietuvą*". (Musų pabr. Š.).

Po sitokio atviro prisipažinimo, komunistams „patriotams", toliau nebera kur joti, nes tas patriotizmo arkliukas, kurį jie buvo nusilipdę, išgirdęs tokias komunistų šnektas, iš apmaudo neteko savo molinių kojų!

Dar mes noretume, kad komunistai atvirai pasisakytų: kiek is svetimų kraštų, tame skaičiuje ir iš Lietuvos atvykusių darbininkų į savo tevynę S.S.R.S.,

---

iseidavo, tenais girto karininko buvo ir nušautas. Ministeris Mustelkis viena pripažinta sugulove nesitenkina, jis naudoja vieno valdininko žmoną, kurio vyrą už tai į direktorius pakele. Musteikis tik tuomet blaivas kaip miega. Merkys, Klaipedos krasto gubernatorius išsijuosęs valdiškus pinigus aikvoja ir bijodamas, kad jo šuniškus darbus niekas nesusektų, nori nusikratyti klaipediškio lietuvio vice-gubernatoriaus Šliažo, už tai užsiunde ant jo girtus karininkus leitenantukus, kurie Šliažą išsivežę į mišką primuse. Klaipedos krašto lietuvninkai jau dabar atvirai kalba, kad prie vokiečių buvę geriau gyventi ir kai kurie jų sako lauksią kas toliau busią, o paskui duosią prašymą tautų lygai, kad ši Klaipedos kraštą atgal Vokiečiams grąžintų.

Abudu broliai Plechavičiai pasinere spekuliacijoj. Jega savo kraste paveržią išnuomuotus žmonems malunus ir tuoj žydams pernuomuoja, žinoma, tokiu budu sau gerus pinigus suglemžia.

Bet netik tie aukšti ponai dabar akiplesiškai aikvoja valstybes turtą, tiems,. kuriems netenka prie iždo pieiti, tiesiog vagia pinigus. Buvusią „Lietuvos" redakciją apvoge Bagdonas sau kelias desimtis tukstančių litų pasisavindamas. Dabar tautininkas Kalinauskas, Lietuvos Banko tarnautojas su vyriausiu buhalteriu Lansbergiu is Lietuvos Banko apgaulingu keliu išnese kelis šimtus tukstančių litų. Visos tos bylos liktų numarintos ir buvo meginamą apie tai tyleti, bet jau perdaug visų buvo garsiai kalbama tai reikejo jas isvilkti aikšten ir kaltininkus arba kišti į kalejimą, arba perduoti teismui. Žinoma Kalinauskas ir kiti perdaug maži žmonės, kad Voldemaro valdžia su jais kokias didesnes ceremonijas darytų. Bent laikinai žmonių akis turi progos nutraukti, kad nesektų ką aukštieji ponai daro ir kaip jie iždą tuština.

Ūžia, ulioja dukstа dabartines vyriausybes vyrai ir nusiulioję, nusikamavę su mergomis važiuoja po kelis menesius į užsienius sveikatą atitaisyti. Ir čia dešimtimis tukstančių litų musų pinigų veža į užsienius praleisti.

Galetum ištisas knygas prirašyti apie dabartinių Lietuvos valdovų niekšingus darbus, bet šiuom kart pakaks, dabar suprantama kam Voldemaro vyriausybei yra reikalinga aštri spaudos cenzurą, delko buvo išvalkytas Seimas ir delko kitas nesauklamas ir delko siaučia karo lauko teismai, delko tukstančiai garbingų Lietuvos piliečių laikoma kalejimų urvuos ir karo lauko teismų desimtimis žmones šaudomi. Jiems reikalinga kitų mirtis, kad sočiai patys gyventi galėtų. Reikalinga

sedi tos „tevynės" kalejimuose, kiek ištremtų į Sibirą ir kiek grąžintų žvalgybai? Tada butų viskas tvarkoj.

Mes tikim, kad tas žinias komunistai kada nors viešai paduos. Juk neiskente nepasigyrę, kad darbininkus, begusius, iš nagų žvalgybos, po Taurages sukilimo, į „tevynę" Rusiją, išmete iš partijos ir sukišo į kalejimus!

Tik daugiau ponai komunistai pilietines drąsos ir aiskumo! Ypač aiškumo, nes jis Lietuvos darbininkams, labiausia reikalingas!

Tautininkų žvalgyba ir jos veikimas.

Jau ne kartą buvo rasyta apie tai, kad Voldemaro—Smetonos—Plechavičiaus kampanija, smurto keliu pagrobusi Lietuvos valdžią, dreba ir bijo del savo kailio. Išsilaikymui valdžioje, toji kampanija laiko armijas snipų-žvalgybininkų, kuriems apmoketi išleidžiamos milžiniškos pinigų sumos. Tie milijonai litų leidžiami apmokejimui šnipams, žinoma, surinkti iš Lietuvos gyventoju įvairių mokesčių pavydale. Todel gal ne vienam kyla klausimas: ką gi tie šnipai-žvalgybininkai dirba, kad jiems taip daug Voldemaro ta vadinamoji valdžia, pinigų išleidžia?

Čia mes norime paduoti Lietuvos visuomenei nors trumpas žinias, kaip Lietuvoj sutvarkyta šnipų-žvalgybos armija ir kokios jai pavestos pareigos.

Kiekvienas apskritys (apskričių Lietuvoj 24) padarytas atskiru rajonu, tokiu nelyginant centru. Tas apskričio centras turi betarpius susinesimus su vyriausiuoju žvalgybos lizdu Kaune. Susinesimus daro: mažesnes svarbos reikalais — pastu, svarbesnius ir skubius telefonu šifruoja (perduoda sutarinems raidems, arba skaitlinemis), o labai svarbius-vežioja atskiri pasiuntiniai-žvalgybininkai.

Apskrities žvalgybos centras, laiko kiekvienoj policijos nuovadoj vieną vyresnį valdininką ir bent kelis jam paduotus žemesnius valdininkus.

Visas apskrities žvalgybos veikimas susideda iš sekancių pareigų:

1) Sekti politinę orientaciją (politinį nusistatymą) visų apskrities gyventojų. 2) Tirti apskrities gyventojų upą. 3) Tirti upą ir politinį nusistatymą vietos inteligentų ir savivaldybių darbuotojų. 4) Ištirti ir susekti kokios politines partijos bei sąjungos, draugijos, klubai, rateliai ir t. t. randasi apskrity, kiek turi narių ir kiek prijančlančių. 5) Sekti veikimą politinių partijų lyderių ir šiaip jau veiklesnių narių. 6) Susekti ir išaiškinti, kokius kas skaito laikrasčius, žurnalus, brosiuras, knygas ir t. t. 7) Visų įtariamų piliečių, kurie nepalankiai atsiliepia apie Voldemaro valdžią, užvesti tam tikras bylas, pridejus prie bylos įtariamojo piliečio fotografiją. 8) Visus įtartus piliečius sekti, su kuo jie suseina, su kuo draugaujasi, kalbasi, susirašinėja ir t. t. 9) Sekti visus naujai atvažiavusius; ištirti is kur ir kokiais reikalais atvyko; jeigu įtariamas, tai sekti, kada ir kur išvyksta. 10) Sekti kiekvieną praeinantį ar pravažinojantį kito valsčiaus ar apskrities pilietį, sužinoti iš kur į kur ir kokiu reikalu vyksta. 11) Surinkti visų valstybinių, savivaldybių ir privačių įstaigų tarnautojų sąrašus ir fotografijas, pažymint kiekvieno iš jų politinį nusistatymą. 12) Susekti visas esančias apskrity slaptas politines organizacijas, išaiškiti tų organizacijų narių skaicių ir apie kiekvieną tos organizacijos narį užvesti sekimo bylą pridedant jo fotografiją.

Iš čia paduotųjų, uždetų žvalgybai pareigų galima įsivaizdinti, kad suminetieji žvalgybos valdininkai, paskirtieji prie policijos nuovadų, to milžiniško darbo atlikti negaletų, jeigu jie neturėtų savo agentų armijos. Žvalgyba pasirupina kiekvienoj įstaigoj, ar tai butų paštas, ar bankas, ar valsčiaus valdyba, ar mokykla, ar fabriko kontora, žodžiu, kiekvienoj įstaigoj, kurioj tik piliečiai turi reikalų, žvalgyba laiko savo apmokamą slaptą agentą, iš tų pačių įstaigos tarnautojų. Lygiai taip pat ir kiekvienoj politinej partijoj, sąjungoj, draugijoj, žvalgyba iš tų pačių narių pasirenka apmokamus slaptus agentus. Ypač žvalgyba deda pastangas įkišti savo agentus į slaptas priesfašistines politines organizacijas, kurios turi aiškų tikslą nuversti Voldemaro valdžią.

Be to, yra dar ištisa armija žvalgybos taip vadinamų gatvės agentų, kurie temija viešąjį piliečių judejimą.

Miesteliuose ir bažnytkaimiuose tokių gatves šnipų yra po 3 -5—10, žiurint miestelio didumo. Kiekviename Lietuvos kaime taip pat žvalgyba išlaiko po 1—2—3 apmokamus šnipus.

---

spaudos cenzura, kad niekas apie jų šuleriškus darbus nežinotų. Šulerių darbas tik nakties metu galimas ir per tai jie paverte visą Lietuvos gyvenimą į kalejimą.

Visa šita kompanija gerai gyveno vokiečių okupacijos metu ir pertai dabar Lietuvą grąžino į anuos laikus. Kaip anuomet, taip ir dabar visa Lietuva šnipais apsodinta, kurių užlaikymui milijonai litų išsidžiama ir kuriems duoda taise visais Lietuvos gelžkeliais veltui važineti. Eilinis gatvės snipas gauna liaudies mokytojo atlyginimą. O naujų mokyklų dabar netik neatidaroma, bet ir senosios uždaromos. Neva įvestas privalomas pradžios mokslas, bet taip kvailai viskas sutvarkyta, kad iš to nieko neišeina. Tai tik del žmonių akių tai padaryta, kad tureti kuom pasigirti.

Lietuvos darbininke, valstieti, garbingas kary!

Ar nujauti, ar matai, ar žinai kas musų tamsiojoj, varguose, badose paskendusioj šalelej dedas?

Ar supranti, ar žinai, kad visas musų gyvenimas vedamas pražutin, bedugnen? Kad nepriklausomą gyvenimą atgavę, rusų jungo nusikratę tuoj jį prarasime, nes iki šiol Voldemaro, Mačiulkos, Plechavičiaus ir kitų šulerių kampanijos nusivalyti negalime.

Ar ilgai dar lauksime, ar ilgai jiems duosime aikvoti musų iždą, musų suneštus centus?

Ar ilgai neišgyvendysime tą suskį, kuris visą dabar Lietuvos gyvenimą apniko?

Ar yra visiems aišku, kad Smetona Dievo vardu prisieke nesulaužyti konstitucijos ir prisiekęs Dievo kryžių bučiavo, kad priesaiką sventai pildys, o dabar tą priesaiką sulauže ir savus įstatymus leidžia kurių ir savo keliu jau nepildo?

Voldemaras ir popiežių prigavo!

Ar tai garbingų vyrų darbas? Ar galima jiems pasitiketi?

Ne, šimtą kartų ne. Tai šuleriai taip daro, apgavikai ir valkatos!

O šie negarbingi vyrai tvarko musų valstybės reikalus.

Gėda, geda mums, geda visai tautai, o ypač musų sviesuoliams kurie tyli ir nieko neveikia, kad tą piktžolę iš gyvenimo pašalinus!

Todel visi kas gyvas, kieno krutinej širdis plaka, kieno sąžine nera mirusi, visi kas suprantat dabartines padeties biaurumą, ruoškites į kovą už geresnę Lietuvos ateitį, už demokratinę Respublikos tvarką, ruoškites vyti laukan is Lietuvos diktatorius, tuos Lietuvos gyvenimo parazitus!

Šnekutis Pasakorius.

Šnipinejimu Lietuvoj užsiimą visokio luomo ir visokios visuomenines padeties žmones, jeigu juos žmonemis butų galima pavadinti. Žvalgybos agentų skaiciuje rasime: dvarininką, biedną valstietį, ukininką, valdininką, raštininką, studentą, mokytoją, ukininko berną, gimnazistą, dvaro kumietį, girininką ir t. t. Be to reikia pamineti, kad snipauja kaip vyrai taip ir moteris.

Žvalgyboje tarnauja agentais dauglausia doroj nupuolę žmones: girtuokliai, vagys, prostitutes ir kitokios visuomenes atmatos. Bet nereikia užmiršti, kad snipų tarpe buna kartais ir tokių žmonių, kurie is paviršiaus atrodo mums visai padoriais piliečiais. Tai yra snipai taip vadinamos aukštesnės kategorijos issispecializavę, nes moka nuduoti visuomenes akyse dorą žmogų, kad tuo budu užmaskuoti, paslepti savo šunišką darbą nuo visuomenes įtarimo.

Žinant jau maždaug kokį darbą „tevynes labui" atlieka gausiai apmokami šnipai-žvalgybininkai, ne taip jau sunku butų jų pasisaugoti, tik reikalinga, kad visuomene kiekvieną šnipą išaiškintų. O tas išaiškinimas ne visada yra taip labai sunkus. Pavyzdžiui, miestelio ar kaimo gyventojai vienas kitą labai arti pažįsta, žino kas ir kaip gyvena ir su kuo reikalus veda. Pastebejus savo kaimyno įtartiną elgesį, reikia imtis priemonių tuojau isaiskinti.

Dar tenka pažymeti, kad žvalgybos valdininkai su savo slaptais agentais-snipais, nuduoda, kad nepasipažįsta ir labai saugosi susitikti viešose vietose. Žinias perduoda slaptai: miestuose turi pasamdytus tam tikslui atskirus butus, o miesteliuose naudoja miškus, krumus, arba pasirenka kitą miestelį, kur niekas nepažįsta.

Surinkę agentų „žinias", žvalgybos valdininkai jas sistematizuoja, sutvarko ir perduoda apskritin „centrui", o jis savaip pertvarkęs, perduoda vyriausiam žvalgybos lizdui Kaune.

Algas tie žvalgybos šunes gauna menesines. Apart algų, apmoka jiems už kiekvieną atliktą didesnį „žygį", taip sakant, už kiekvieną pagautą stambesnę „dusią". Be to, dar apmoka visas išlaidas, surištas su kokio nors įtarto piliečio sekimu ir isaiškinimu. Tos „nenumatytos" išlaidos gali buti visokios: apmokejimas susisiekimo priemonių, pragerimas pinigų karčiamose, klubuose, gegužynese ir įvairiose pasilinksminimo vietose, pralošimas kortomis ir t. t., jeigu tos islaidos buvo darytos su tikslu susipažinti, susidraugauti, susekti įtariamą pilietį, arba gauti apie tą pilietį žinių is trečiųjų asmenų.

Apie kai kurius musų lietuviškosios žvalgybos „veikimo" budus, žinoma, „tevynes labui", prie progos pakalbesime kitą kartą. *P. Titnagas.*

VALIUKŲ NUŽŪDYMAS [1].

Po bolševikų isvarymui, siaučiant kruvinajam terorui visur, į Panemunelio stotį atvyko prisiekusis advokatas Valiukas (s.-d.) su žmona ir kudikiu, kad važiuoti Kaunan. Belaukiant traukinio, Valiuką su šeimyna pastebejo karo valdininkas Grigaliunas (dabar tarnauja Gelžkelių valdyboj vyr. buchalteriu) ir įsake Panevežio bataliono ukio dalies karininkams Valiuką suimti. Valiukas buvo tuojaus suimtas. Žmona nujausdama nelaimę, ir noredama likti prie vyro—kudikį ir daiktus nuveže giminėms. Kaune, buvo daryti žygiai del drg. Valiuko paliuosavimo. Buvo kreiptasi pas tuometinį ministerį pirmininką M. Šleževičių. Šleževičius pasiteiravo del Valiuko, pas krasto apsaugos ministerį Merkį, bet gavęs iš jo atsakymą, kad Panemunelio stoty suimtas ne advokatas Valiukas, o tulas plesikas Valiukas—nepasiskubino istirti. Tuo tarpu Merkys įsake Panevežio komendantui Miuleriui, Valiuką kuo greičiausiai sušaudyti.

1919 m. birželio men. 19 d. Panevežio komendantas Miuleris ir Panevežio bataliono ukio dalies karininkai Kregžde, Mikalojunas ir Požanovskis pasodino Valiuką į vežimą ir su burlu raitų žvalgų, vedamų kap. Rogovskio, sakydami, kad suimtąjį veš stotin ir šiųs Kaunan — išvyko is kalejimo. Besirengiant vežti Valiuką is kalėjimo, grįžo pas jį ir jo žmona palikusi kudikį ir daiktus pas gimines. Valiukiene nuo vyro neatsiliko, bet įsedo apsuptan juodasimčių karininkų vežiman ir važiavo kartu. Kiek pavažiavus, už miesto prie Valiukų vežimo privažiavo automobilis, kuriame sedejo Miuleris, Kregžde, Mikalojunas ir Požanovskis. Valiukui įsake išlipti iš vežimo. Valiukiene lyg nujasdama, kad jos vyrą girti karininkai nori nužudyti — šoko jo ginti ir maldauti karininkus, kad dovanotų jam gyvybę. Bet veltui buvo nelaimingosios moters ašaros ir maldavimai. Veltui ji žeminosi puldama Miuleriui į kojas. Negaledama pernesti, kad jos akyvaizdoj nužudytų vyrą, ji pareiške, *kad nuo vyro neatsiliks ir mirs su juo kartu.* Bet budelių ir tas nesujaudino. Miulerio įsakymu tuojau buvo išrikiuoti kareiviai ir atidengta šautuvų ugnis. Abu Valiukai po pirmųjų šuvių sugriuvo duoben. Matyti kareiviams buvo nedrąsu šauti į moterį, nes Valiukienė buvo tik sužeista ir balsiai vaitojo. Tuomet prie duobes priejo karininkai ir paleido keliolika šuvių iš revolverių.

Ona ir Feliksas Valiukai, Socialdemokratai, nužudyti 1919 m. birželio m. 19 d.

Po sito nekaltų žmonių nužudymo vistik buvo pakeltas triukšmas. Reikalauta tardymo ir atidavimo teismen budelių karininkų. Bet tuometinis prezidentas Smetona atsistojo budelių pusej ir dave jiems galimybes pasprukti užsienin. Kuomet buvo visi mineti karininkai areštuoti, Smetona kiek palaukęs, ant vyriausio žudytojo Milerio bylos uždejo sekančią rezoliuciją: „Tarnybos labui bylos eigą prieš komendantą Miulerį, sustabdyti ir paliuosuoti iš kalejimo". Išejęs iš kalejimo Mileris spruko užsienin, gi Puzanovskiui ir Rogovskiui, Merkys sudare galimybes is dabokles pabegti. Juodu abu išbego Lenkijon.

[1]) Laisves karžygiai (Smetonos viešpatavimo auksos) Liaudies bibliotekos leidinys Nr 6.

Lietuvos „dialektikos čampiono“ kalba Ženevoje.

„Lietuvos (Fašistų) Aidas“ labai saldžiu tonu aprašineja Voldemaro kalbą Tautų Sąjungos posėdyje rugsėjo men. š. m. Ženevoje.

„P. Voldemaras balsiai, grynu prancuzų akcentu, čia žiuredamas į Tarybos narius, čia į publiką, kalba. Veide spindi gilliausios Intelekto žymes, didele energija ir svelni vos pastebima ironija. Visa tai traukia visų dalyvių akis į save. Taip jis kalba be jokio užkliuvimo. Ne vieno nereikalingo žodžio. Kalbedamas atskleidžia keliss knygas, kuriose nėra jokio pažymejimo, užlenkimo, popiergalio. Jis suranda jam reikiamą pasažą sulig atminty laikomo puslapio. Pacitavęs ją užverčia ir vel kalba toliau. Atejus laikui, jis randa kitą tekstą knygų kruvoj... Čia ir gludi visa paslaptis, kodel šiandien pasaulis domisi prof. Voldemaru“. Ir t.t. ir t. t.

O užsienių laikrasčių žiniomis, „pasaulis“ domisi Lietuvos Patašonu maždaug šitaip.

Tautų Sąjungos posedis Ženevoje. Mažas liliputas su nenormaliai didele galva ir piestu stojančiais plaukais keturias valandas savo įkiriu tonu kalba pries Tautų Sąjungos diplomatus. Isigilinęs į savo gražbylystę jis užmiršta, kad jis Ženevoje, ir todel pamažu atsuka nugarą į diplomatus ir pradeda kalbeti jau į publiką (tur but, jam pasivaideno, kad jis kalba Kaune, sveikindamas tautininkų suvažiavimą, M). Pirmininkas praso jo, atsisukti į diplomatus, kad Tautų Sajungos nariams butų geriau girdeti, ką jis ten kalba. Negaledami istureti jo keturių valandų įkyrios kalbos, didžiuma diplomatų issivaikščiojo į bufetą užkandžiauti ir slaip atsikvepti. Kurie likosi sedeti iki galui, tie snūduriavo. Prancuzas ir anglas savo minkštose kedese visai užmigo. Pirmininkas pasiunte „oratoriui“ raštelį, kad jis pasigailetų nuvargusių diplomatų ir greičiau jau baigtų savo kalbą. Posedyje pramigęs Brianas, vakare specialioje audijencijoje prieme Voldemarą ir rimtai jam patare baigti pagaliau ožio-užsispyrelio vaidmenį.

Apie Voldemaro mokslingumą ir iskalbumą prie progos pamlnesiu, kad dar anais laikais, kai jiedu su Smetona už prisivogtus Lietuvos pradžioj valstybes pinigus leido visokius „Balsus“, vieną syk Voldemaras, kaipo tų laikraščių redaktorius, buvo pakviestas pas taikos teiseją bylon kaltinamuoju. Paskirtos bylai dienos rytmetį, kai tik buvo atidarytos teisejo kameros durys, įejo Vlodemaras nešinas pilnu glebiu knygų, o paskui jį dar vaikezas su kitu glebiu knygų. Prasidejus bylų posedžiui ir paklaustas teisejo, Voldemaras atsiverte vieną knygą, kaž ką iš jos prancuziskai pacitavo ir pradejo savo kalbą. Kalbejo ir iš visų knygų vis citavo. Artinasi jau pietų laikas — Voldemaras vis kalba ir iš savo knygų cituoja. Artinasi ir pavakare, o Voldemaras vis kalba ir cituoja, cituoja ir kalba. Taip jis kalbejo iki vakarui. Tą dieną liko neišspręstos visos paskirtos bylos, ir teisejas, bijodamas, kad Voldemaras ir ant rytojaus nekalbetų per dieną, pasiskubino jį išteisinti, ir patsai su dideliu palengvejimu nuejo gulti.

Įdomu, ką kalbes ir iš kokių knygų cituos atejus laikui Voldemaras pastatytas prieš revoliucijos teismą.

Muse.

Fašistinėj Lietuvoj.

Drg. Kazio Mažeikos nužūdymas. (Metinės sukaktuvės).

Stovejo ūkanuotas spalių menesio rytas. Kareivinėse pasklydo žinia, kad šiandieną musų rajone posedžiaus karo-lauko „teismas“, kuris „teis“ devynis revoliucionierius, už rengimą sukilimo pries smetonuotus viešpačius.

Ta žinia greit apleke visas kareivines ir vienur kitur susidomejusių kareivių bureliai pasiruošė eiti bylos pasiklausyti. Bet fašistine musų vyresnybe, pastebėjus kareivių judejimą, nei vieno neišleido.

Musų įgula iki tol dar nebuvo teisusi nei vieno už politiką, todel fašistiniai karininkai— teisejai labai buvo ištroskę kraujo. Jie labai norejo pasirodyti kruvinajam Smetonai esą jo paklusniais bernais, kad ne blogiau už kitus moka ir jie žudyti nekaltus žmones ir kad ir jų neaplenktų Smetona, kuomet dalins laipsnius ir sukruvintus blekinius medalius.

Kazys Mažeika.

Iš devynių kaltinamųjų, vieną, isteisino, šešis nutare paguldyti sunkių darbų kalejime, o nors du butinai susaudyti. Bet vienam iš nutartų sušaudyti nežinia kaip tai paskyre visam amžiui sunkių darbų kalejimą.

Auka šiuo kartu budeliai pasirinko drg. Kazį. Tačiau d-ras Kazys visai nenusimine, o tik apgailejo, kad reikės mirti jaunam, neišnaudojus savo jegų darbo žmonijos labai.

Kareiviai vienas kito klausinejo, kada nuteistuosius šaudis, bet tikrai niekas nežinojo.

Tik štai, spalių men. 9 naktį, apie antrą valandą, pirmos kuopos kareivinej, dežuruojantis prikelė 11 grandinių, 1 puskarininką, apginklavo šautuvais, rankinem granatom ir leitenantas *Austinskas* juos išsivede.

Pabudę kareiviai tuojau suprato, kad anie grandininkai vedami leiten. Austinskio išėjo drg. Kazį nužudyti.

Kareiviai eme keltis ir redytis. Neramumas apeme visus. Bet kas reikia daryti, tai niekas nežinojo. Apie ketvirtą valandą sujudo visa kareivine ir kas galedamas issiverže į šaudymo vietą.

Atsirado ir Dievo „tarnas“ su savo „patepimais“, bet drg. Kazys neprisieme jo, atsakydamas: „Aš žmonems nieku nenusikaltau, o budeliai juk tam ir yra laikomi, kad žudytų tuos, kurie ieško tiesos ir žmonijai gero trokšta“.

Drg. Kazį nuveže pas duobę, pririso prie stulpo ir užrišo akis. Nors drg Kazys reikalavo nerišti, bet ir tas jo paskutinis reikalavimas nebuvo išpildytas.

Atvestuosius kareivius leiten. Austinskas išrykiavo apie 10 metrų atstu nuo pririštos prie stulpo savo aukos, o pats atsistojęs dešiniame sparne, komandai pakele kardą.

Prieš mirtį drg. Kazys pasake:

„Nors aš mirštu, bet tvirtai tikiu,kad draugai nenustos vilties ir drąsiai eis krauju pažymetais keliais iki galutino laimejimo ir atkersins budeliams už mano ir kitų draugų mirtį. Darbininkams linkeju ištvermes ir gero pasisekimo kovoj su fašistais ir visais darbo žmonių skriaudikais. Tikiu, kad neužilgo ateis tas laikas, kada vargo žmones laisvai atsikvepa. Nors man jau nebeteks matyti .. Sudiev...“

Dar norejo ką tai sakyti, bet tuo laiku nusileido budelio Austinskio ranka, kurioj laike pakėlęs kardą, kas buvo ženklu atidengti šautuvų ugnį.

Sutratejo šuviai ir garsus jų aidas toli, toli atsimuse, pranešdamas darbo žmonijai, kad draugas Kazys atskirtas jau nuo draugų, budelių žveriška ranka išbrauktas is gyvųjų tarpo...

Laikrodis liudnai išmuse penkias valandas ryto.

Kareivių lupose pasigirdo negarsus bet pilni keršto žodžiai: „Sušaude! Už ką sušaude? Už tai kad norejo vargo žmonems gero? Už tai, kad gyne savo ir musų teises?.. Palaukite!

Ir kiekvienas klausiantis pasižadejo savo sirdy atkersinti budeliams už Kazio ir kitų draugų nekaltai pralietą kraują. Buvo ir tokių, kurie neiskentę pradejo viešai agituoti imtis ginklo ir sudrausti budelius nuo kruvinųjų darbų.

Dabar sukako lygia metai nuo to baisaus kruvinojo ryto. Bet aplink jo kapą dar tebeviešpatauja tamsi naktis. Kruvinieji Smetonos bernai dar vis kelia savo biaurią puotą, reikalaudami vis naujų ir naujų aukų. Tik Šesupe begdama pro jo apleistą, nuliudusį kapą, pranasauja šviesesnį Lietuvos rytojų.

Kvietkūas.

Mariampole. 1928 m. Spalių m. 9 d.

Dvi Lietuvos gyvenimo pusės.

Fašistinis „Lietuvos Aidas" 200 n-ry, vardu kokio tai europiečio pabuvusio Lietuvoj, gyvenimą dabartinej Lietuvoj „tautos vadų" ir jų pakalikų-fašistų šiaip apibudina:

„Kauno gatvese nuolat matai tualetus (brangius papuošalus) kailinius, kokius retai sutiksi puikiausiose Paryžiaus ir Berlyno gatvese... Svečių priemimus suruošia tokius, kokius teko matyti pas karalių Amanullacha: stalai lužo nuo valgių ir gerimų ir vis daugiausia užsieniniai, importuoti dalykai... Vienas kitą stengiamies pralenkti gausiais priemimais, kur turi buti užsienių valgiai ir gėrimai...

„Vien tik už audinius už šilkus ir bostonus sumokam užsieniams 60 milijonų litų... Už paprastos skrybeles padirbimą Kaune ima po 100, 200 iki 300 litų. Teko girdeti, kaip vieno valdininko žmona gyresi, kad ji kas menesi perkanti naujus batukus ir naują skrybalę, o taisanti nauja sunkelę kas tris manesius...

„Iš kur jos vyras ima pinigus sitiems reikalams?— klausia „Lietuvos Aidas" — ir suminejęs, kad vienas advokatas gyresi praleides Paryžiuj du tukstančiu dolerių (20 tukstančių litų), kitas vel Palangoj koks tai bankierius per vieną menesį praleidęs 45 tukstancius litų, — fašistinis „Liet. Aidas" paaiškina: Argi nuostabu girdi, kad pas mus visoki piniginiai „netaisyklingumai" gan dažnas atsitikimas... Ir aimonuoja, kad: „kvailas noras imponuoti šilkiniais skuduras, valgymu, alkoholio konsumcija apsedo musų tautos virsunę ir veržiast apačion..."

Fašistinis „Lietuvos Aidas", iskelęs viešumon tuos puvesius, tą vėžį, kuriuo, pasak „L. Aido" yra užsikretę šių dienų Lietuvos viešpačiai, visai nesitiketai patvirtino tuos faktus kuriuos mes jau senai esame iškelę. Mes ir šiandien esame tos nuomones, kad tam tautos vežiui, kuris pudo jaunutį Lietuvos kuną, toliau plestis negalima leisti ir reikia skubiai daryti operacija. Užkresti ta vežio liga ir apipuvę atskiri musų tautos nariai, nieko nelaukiant turi buti pašalinti aštriu chirurgijos peiliu; nes kitaip gali pražuti visas organizmas...

Pakol chirurgai pasiruoš operacijai, žvilgterekime į šių dienų Lietuvos antrąją pusę gyvenimo.

„Socialdemokratas" 40 n-ry, aprasydamas Lietuvos žemės ukio padetį sako:

„Vargas auga ne tik ukininkams. Rugių blogas derlius ir pavojus netekti bulvių jau dabar daugely vietų pakele duonos kaina. Ukininkas duonos stoka, susispaudęs iki paskutiniosios, sugebes išlyginti kitokiais javais. Bet bednuomenei pabrangusi duona gresia chronišku badavimu, nes šie metai kaimo darbininkams buvo sunkesni, kaip bet kurie paskutiniai gyventų, o žiema jiems visuomet buvo alkana.

Darbininkų bukle rudeniui atejus darosi sunki ne tik kaime, bet ir miestuose. Miestuose baigiasi statybos ir kiti sezoniniai darbai. Kaune, sakysim, bedarbiu skaičius ima dideti ir iškarto pašoks, kaip tik ateis salčiai..."

Sugretinę šias dvi Lietuvos gyvenimo puses, aprašytas be jokių perdejimų Lietuvos laikraščiais, gauname du visuomenes sluoksniu, gyvenčiu visai skirtingose sąlygose. Ir kai vieni iš jų, darbininkai, valstiečiai ir smulkioji darbo inteligentija kenčia skurdą, alkį, šaltį; galvas savo suka iš kur gauti juodos duonutes kąsnelį, tuo tarpu kiti, to vadinamoji „geroji veislė", aristokratija iš po šiaudinio stogo išlindusi, „iš Dievo malones" gyvena didžiausiame pertekliuje, sulig jų pačių prisipažinimo: stalai luzta nuo karališkųjų valgių ir gerimų pirktų užsieniuose, redosi silkais ir brangiais kailiais, puošiasi auksu ir deimantais, pinigus svaido dešimtinis tukstančių.

Tie visuomenes parazitai taip puikiai gali gyventi tik del to, kad Lietuvos darbo liaudis, papratusi skursti ir paklusniai vergauti, nesirupina sukurti sau geresnį, žmoniškesnį gyvenimą.

Vienas dievobaimingas europietis (tur but tas pats, apie kurį „Liet. Aidas" šneka. Red.) pabuvęs tulą laika Lietuvoj ir prisižiurejęs į jos gyveninimą sustate šitokia epigramą:

Parvum regnum Lithuanorum:
Est coelis impiorum,
Paradisis nobilorum
Et inferis rusticorum!

(Mažoj Lietuvos valstybej gyventi niekšams, didikams rojus, o valstieciams pagaras).

Pilnai sutikdami su to dievobaimingo europiecio nuomone, mes skaitom savo pareiga kviesti Lietuvos dorbo žmones pasiliuosuoti iš to skurdo, kurį anas epigramos autorius pragaru pavadino.

Alfa.

Kas Varniuose vadovauja „kairiesiems darbininkams"?

Komunistai visur skelbiasi darbininkais ir didžiausiais buržuazijos priesais. Bet ar jie iš tikrųjų toki?

Paduodu čia keletą faktų apie Varnių stovykloj laikomus komunistus.

Stovykloj komunistų tarpe daugiausia įtakos turi, arba kai buvo stovykloj, turejo, šie „darbininkai":

1. *Šapiro*, turi Kaune — Šančiuose krautuvę ir kepyklą, kur dirba keli samdomi darbininkai.

2. *Berzokaite*, turtingų tevų dukte, studente, 1926 metais, noredama patekti į tarnaičių profesinę sąjungą, pasivadino esanti „kelnerša (restorano tarnaite.

3. Seserys Sore ir Rachilė *Geraites*. Turi Panevežy manufakturos ir galanterijos parduotuvę. Rachiles Geraites ne tai meilužis, ne tai vyras, stovėdamas arti kompartijos centro ir norėdamas, kad jo numyletoji padarytų revoliucinę karjerą, pavede jai tarp kita ko „sutvarkyti" stovykloj komkolektyvą. Bet, deja, jos stovyklos tavorščiai nelabai jos klause ir nenorejo pildyti jos įsakymų. 1928 metų sausio 1 dieną, tai yra per Naujus Metus, Geraites pavede save „kavalieriui" Skujui pavog'i iš savo kolektyvo maisto, ir Naujus Metus su savo „artimesniais draugais" praleido bečiulpdamos

šokoladą ir bevalgydamos žuvų konservus su bulkomis, kuomet kiti komunistai-tavorščiai žiuredami į juos seilę varvino.

4. *Gardinskas.* Turi batų dirbtuvę, kurioj dirba iki 25 darbininkų. 1926 metais jo nedekingi darbininkai iškretė jam šposą — sustreikavo ir privertė jį pakelti jiems atlyginimą už darbą, bet veliau jis jiems tą atlyginimą vėl sumažino.

5. *Zarčinas.* Mažeikiuose turi dvejus namus. Nesenai gavo iš žmonos laišką, kur rašo, kad gyvenanti neblogai, gauna nuomos už namus iki 300 litų per mėnesį ir pradejusi statyti trecius namus.

6. *Plakchinas.* Buvęs Kauno Žydų Banko buchalteris. Paliuosuotas iš stovyklos, kai jo giminės davė kyšį žvalgybai.

7. *Popelyte.* Kaune, Birštono gatveje turi dviejų aukštų murinius namus.

8. *Petrika.* Jo tėvas tarnauja Mariampoles kalejime vyresniuoju prižiuretoju ir nuo jo gauna nemažai nukenteti kaliniai, ypac politiniai.

Manau, kad šitų kelių pavyzdžių užteks ir bus galima iš jų spręsti, koki darbininkų reikalų gynejai gali buti iš komunistų. Noras padaryti karjerą, padaryti gešeftą, apmulkinus darbininkus, — štai kas jiems vadovauja. Bet tikrieji darbininkų reikalai jiems yra svetimi. Ir todel reikia kelti jų nešvarius darbus aikšten, kad neduoti jiems kvailinti musų tamsesniųjų draugų. Su Maskvos davatkomis mums nepakeliui.

Spindulys.

Policininkai nori keršinti.

„Rytas" XI—24 d. praneša (turbut žinios paimtos iš žvalgybos), kad kas tai mate prie Bartelių girios (apie Varena) „keliolika pleckaitininkų" ir jų tarpe buvo b. pasienio policininkai Jonas Pangonis (klaidingai buvo parašyta Bargonis) ir Jokubas Skernavičius, kurie girdi atvyko atkersyti V rajono III sargybai t. y. savo nacalstvai. Ištikrųjų „cudai" darosi „tautiškos" valdžios aparate. Jau ir policija kelia revoliuciją. Bravo! Tai dasigyvenai „tautos vade" Antaneli! Dar ko gero locna policija ims ir pakars tave „tevynės labui".

Kas link skaiciaus matytų „pleckaitininkų", tai tenka tik pasidžiaugti, matant kaip musų „tautiška" žvalgyba baimes apimta visur mato savo priešus. As pamenu kaip žiemą Kauno rajono du knygnešiai, gabenant literatūrą užklupti policijos Kaišedorių apskr. paleido is mauzerių keliolika šuvių. Isbeginejus policija praneše apskr. v-kui, kad sekmingai atmususi burį sautuvais ginkluotų „priešvalstybinių", gi jau apskr. v kas telegrafuoja Kaunan, kad jam pavestą apskrity užpuole is lenkų puses net 60 vyrų, na, žinoma, pleckaitininkų, ginkluotų *sautuvais* ir *granatomis ir... kulkosvydžiais.* Žinoma, po didvyriško mušio, užpuolikai atmušti. Gi Voldemaras tuctuojau įteike protestą lenkams (tuo metu ejo derybos Karaliauciuje).

Puskit, vyručiai, puskit šitokion dudon, vis viena nieks jau Jums netiki. *Vargas.*

Diktatorių baime.

Šiomis dienomis, kaip praneša vokiečių laikraštis „Baltische Presse", Lietuvoj, civylių gyventojų ir kariuomenes tarpe esą plačiai paskleisti atsišaukimai, kuriuose pasakyta, kad Lietuvoj susitvėre iš visų opozicinių partijų Komitetas, pasistatęs sau tikslą versti fašistinę Voldemaro diktaturą.

Atsišaukimuose kvieciama pradėti bendru frontu, suvienytom jegom aktyvų kovos vystymą pries šių dienų Lietuvos diktatorius. Visuose apskrityse, miestuose miesteliuose, raginama tverti priešfašistinio kovos komiteto skyriai; traukiant į juos veiklesnius gyventojus.

Sis atsišaukimas esąs įvaręs Voldemarui ir jo sebrams dideles baimes. Žvalgyba visa esanti sukelta ant kojų. O taip pat ryšy su tuo atsišaukimu esąs duotas įsakymas cenzuruoti visus karelvių ir karininkų laiškus. *B.*

Dar vienas politinis emigrantas.

Šiomis dienomis perejo Latvijos sieną ties Meitene, is Lietuvos Alfonsas Žiedas, kuris tarnavo Kauno Sunkiųjų Darbų Kalėjime valdininku.

P.! Žiedas prašesi latvių policijos negrąžinti jo atgal į Lietuva, nes jam gresiąs areštas, kaipo Krikščionių demokratų partijos veikejui.

Voldemaro valdžia jį persekiojanti už platinimą suminetos partijos priešfašistines nelegales literaturos.

Matyt nesaldu fašistinej Lietuvoj ir Krikščionims demokratams ir juos ciupineja Voldemaro juodoji ranka. *S.*

Areštai Lietuvoj.

Pasak užsienių spaudos, šiomis dienomis žvalgyba ir žandarmerija suemusi 1-mo ulonų pulko karininkus Igna Labavicių, Genrika Kregelevicių ir Eugenijų Rupeikį; Kauno garnizono karininkus: Adoma Korubavičių, Karolį Rupeiką, Joną Dubonį. Be to, areštuoti studentai Mikas Rekis, Vytautas Šalevičius, V. Turavicius ir Anastazijus Rekis.

Visi suimtieji kaltinami tuo, kad buk esą noreję nudeti Patašoną — Voldemarą, Smetoną ir Daukantą. Vadinasi ruošama buvusi giltine net trim „tautos vadam"!

Aukščiau išvardintieji asmenis esą suimti, Basanaviciaus g. Nr. 47, Kaune, pil. Rekio bute.

Į žvalgybos paklausimą, kokio tikslo siekusi suimtųjų slaptoji organizacija, pil. A. Rekis atsakęs: „Norejome paliuosuoti Lietuvos liaudį is „ponų" vergijos! Nepavyko mums, pavyko kitiems"!

Mes tikime, kad pil. Rekio žodžiai greit išsipildis.

Laiškai iš Lietuvos.

Smetoninkų teismai.

Smetoninkų viešpatavimas, kaip ir kiekvienos razbaininkų šaikos, pasižymi žveriškais žiaurumais, žmonių žudymais. Žudo be jokių formalumų iš pasalų (Mikulskį Nadzciką, Miškinį ir kitus) arba žudo atlikus tam tikrus formalumus—„teismą". Išsigandę pasekmių tiesioginio žudymo smetoninkai priejo prie „teismų". Už penkių dienų po užgrobimo valdžios „leitenantų teismo" nutarimu sušaudyti keturi asmenys (Požela, Greipenbergeris, Čiorny ir Giedris), 1927 m. sausio men. mirties bausmę nuteista keliolika asmenų. Kovo men. suimta kelesdešimts kariškių ir Seimo atstovas Pajaujis, kuriems „teismas" gegužes men. da-

ve keletą mirties sprendimų (dr. Pajaujui, vyr. leitenantui Tornau, pusk. Žemaičiui) ir daugybei asmenų sunkiųjų darbų kalejimą. Birželio men. teista Varnių belaisviai už prisisegimą gegužes 1 d. raudonų ženkliukų—keli mirties sprendimai ir katorga. Liepos men. buvo teisiami šiauliuose keli „priešvalstybiniai" vaikai (15—17 m.) Teismas pasigailejo ir dave tik... katorgą iki gyvos galvos. Nustoję kantrybes rugsejo men. žmonės griebesi ginklo. Neorganizuota liaudis buvo nugaleta. Girti leitenantai dar smarkiau eme vykdinti smetoninį teisetumą. Ant greitųjų sušaudoma 9 tauragiečiai, gi veliau, sulig vietos gyventojų pasakojimų, Betakių miškuose ir Šunijos upes pakrantese karininkų įsakymais užmusta apie 50 asmenų. Spalio men. Mariampoleje „teise" keliasdešimts darbininkų valstiečių is Mariampoles (Gudeliai), Vilkaviškio ir Kybartų apylinkių. „Teisetumas" padarytas—užmuštas drg. Mažeika, gi kiti smetoniniu „pasigailejimu" amžinon katorgon imesti. Alytuje „teisiama" grupe ulonų, prišaky su puskar. Antanu Pauleku. Mirtis Paulekui, kitiems katorga. Del didelio porulerumo kareivių tarpe Pauleką bijojo žudyti ir isvežė į Kauno kalejimą (ir dabar ten randasi). 1927 m. buvo dar keliolika „teismų" pavieniems asmenims ar mažoms grupems (2—5 asm.) bet apie tuos tuotarpu neturiu medžiagos.

Šiais metais „teismai" irgi dirba. Ilgameten katorgon įmesti Kedainių apskr.keliolika piliečių, jų tarpe Kostas Liutkus s.-d. kraklų organizacijos ir apskirties savivaldybes (tarybos) narys. Raseiniškių byloje (18 žmonių) tarp kitų „nuteisti" ilgiems metams kalejimo Seimo atstovas socialdemokratas Alfons Žukauskas, b. apkrites virsininkas Grigiškis. Kauno grupes byloje „nuteisiamas" senas darbininkas socialdemokratas Petras Mečinskas, Stanevičius, keli studentai ir kiti. Veliau suorganizuotas „teismas" dar vienai grupes kauniečių (Kazlauskas) kuriuos nesenlai teise. Ir čion sprendimas — katorga.

Jau įteikti kaltinamieji aktai dideles grupes Alytaus apskr. piliečių (17 asmenų sedi Kauno kalėjime). Jų tarpe figuruoja gerbiamas visoje apylinkeje buv. Merkines, viršaitis Vladas Janulevičius, keli broliai Bilinskai, Navickai (Perlojos) ir kiti. Šitą bylą kaži kodel vilkina jau antri metai nedrįsdami spręsti. Visa byla sudaryta remiantis, kaip ir visuomet šnipų parodymais (Čiuderio, Vasiliausko, Šneiderio, Baranausko ir kitų) ir liudininku is teisemųjų tarpo Fedrosiu (iš Perlojos), kuris žvalgyboje musamas ir girdomas degtinę pasakojo ką žvalgyba liepe.

Baigiama ruošti byla 120 asmenų. Šita byla Voldemaras nori pataisyti savo kvailos politikos žygius. Šioje byloje svarbiausi kaltininkai yra politiniai emigrantai, kurie, girdi, su lenkų legijonų pagalba norejo pražudyti Lietuvą. Žvalgyba uoliai renka medžiagą. Tuo tikslu žvalgybos buvo pagriebtas drg. Kedys, kurio vardu žvalgyba paskelbe melagingas žinias. Is tikrų šaltinių girdejau, kad žvalgyba ruošia ir daugiau pagrobimų emigrantų. Svarbiausiu liudininku šioje byloje bus provokatorius Majus, Šipila, Leskevičius ir kiti, kurie buvo žvalgybos laikomi Vilniaus krašte, kad dabar turėti „liudininkų". Byloje yra fotografijų pavienių asmenų ir grupių, apsitaisusių su kariškais drabužiais. Šitos fotografijos yra žvalgybos agentų persiredžiusių, į karišką uniformą arba istikrųjų emigrantų-kareivių kurie po isbegimui iš fašistų nagų iki įsigijo civilius drabužius vaikščiojo kareivio rubuose. Ši byla savo šlykščia provokacija pralenkia visas bylas iki šiol tautininkų fabrikuojamas savo priesams — „priesvalstybiniams".

Perkunas.

Nuo redakcijos. Yra ruošiama spaudai brosiura, skiriama aprasymui kruvinųjų smetoninių teismų Lietuvoj. Todel prašome draugų sutelkti sekančią medžiagą: 1) kada ir kur buvo teismas, 2) teistųjų skaičius, 3) kiek ir kokiomis bausmemis nuteista, jei galima tai pažymeti nuteistųjų vardus ir pavardes, 4) kas buvo teisejais (vardai ir pavardes), 5) smulkus teismo eigos aprašymas (kalbos ir atskiri išsireiškimai teisejų, pareiškimai teisiamųjų, parodymai liudininkų (žvalgybininkų ir šnipų ir t. t.). 6) Jei bus galima, prisiųsti nuteistųjų kaltinamuosius aktus ir prideti atvaizdus.

Be jau suminetų d-go Perkuno, buvo dar ir kitose Lietuvos vietose teismai, k. a. rokiškiečių, panevežiečių, mažeikiečių, biržiečių ir kitų vietų grupių. Taigi prašome visų, kas tik galite šią medžiagą mums prisiųsti.

Fašistai skaldo šaulius.

Iš patikimų šaltinių sužinojome, kad fašistai nusistate Šaulių Sąjungą visai panaikinti, o į jos vietą palikti grynai fašistinę organizaciją „Geležinį Vilką". Dabar iki „Geležinio Vilko" buriai dar silpni ir jų nedaug, iki tol fašistai dar palieka Šaulių Sąjungą. Bet jie stengiasi Šaulių Sąjungą, kiek galedami susilpninti ir paimti savo įtakon. Tuo tikslu likviduoja Šaulių Sąjungos Skyrius, jeigu jie yra fašistams perdėm priešingi. Neuždarytuose skyriuose atima ginklus iš jiems ne ištikimų šaulių, arba pastaruosius iš Sąjungos prievarta pašalina. Jau dabar Šaulių Sąjungos buriuose, fašistai steigia savo slaptus burelius, kad tie ardytų Šaulių Sąjungos burius is vidaus. Taip Šaulių Sąjungoj paruošę dirvą, fašistai ją panaikins, o jiems ištikimus burius, arba pavienius saulius paims į „Geležinio Vilko" organizaciją. Jau dabar yra nemaža šaulių burių, kuriuose fašistai spejo įsistiprinti.

Mes kviečiame darbo žmonems ištikimus šaulius, Smetonos valdžiai be kovos nepasiduoti. Kai kils darbo žmones prieš Smetonos valdžią, šauliai nefašistai privalo su ginklu rankose stoti prieš fašistus. Tokie šauliai bus darbo žmonių draugais.

Antanas.

Alytus. Musų apskrity areštai nesiliauja. Šnipų viršininkas Čioderis, karo komendantas Vimeris su pagalba vietinių šnipukų ir provakatorių stengiasi visokiais žiaurumais užsmaugti revoliucinį judejimą ir ypač sustapdyti platinimą nelegales revoliucines literaturos. Tas jiems nevyksta. Taigi įsiutę griebia kas tik pakliuvo. Rugsejo menesy padaryta daug kratų ir arestų, Alytuje ir ypač Varenos apylinkeje (Druckunų kaime), Merkineje. Dabar areštuotus išveže iš Alytaus į Varnius. Vežant iš Alytaus Skliutaitę (is Varenos) tiek prikankino, kad taip apalpusią ir išveže. Alytuj sueme socialdemokratus Kundrotą, Kaminską. Visų pavardžių tuo tarpu neturime, bet isviso suimta apie 20 asmenų. Areštuota net ir policijos keletas, jų tarpe Alytaus stoties žandaras. Keletas policininkų atbego į Vilnių. Politinio emigranto Petro Arasimavičiaus (is Varenos) pardavineja iš varžytinių ukę. Fašistai visur mato pavojų, net ir savo atrimųju tarpe.

Zigmas Volunge.

„Tautininkų" žmogžudyste.

Kauno laikraščiai rašo, kad rugsejo 16 d. Birstone rastas Kauno lenkų gimnazijos mokytojos Uskijaskienes lavonas. Uskijaskiene buvo pasmaugta virve.

„Lietuvos Aidas" raso, jog yra didelio įtarimo, kad Uskijaskiene nužudyta seksualiais motyvais. Ji turejusi pažintį su vienu „aukštu" ponu iš Kauno, kuris nusikaltimo metu buvęs Birstone. Susidomejimas šia byla esąs labai didelis. Į nusikaltimo vietą buvęs nuvykęs net pats policijos departamento direktorius Stas-

kevičius. Kokiais seksuoliais motyvais buvo pasmaugta Uskijaskiene, su kokiu „aukštu" ponu is Kauno ji turejo pažintį, del ko susidomejo šia žmogžudyste net pats vyriausis rakalis Staškevičius, — „Fašistų Aidas" nepasako, bet Kaune eina kalbos, kad Uskijaskienę pasmaugęs — Tamosaitis, žinomas Smetonienes sugulovas.

Uskijaskiene buvo našle ir Tamosaitis su ja prigyveno dukrelę. Dabar Uskijaskiene rengusis teketi už kito vyro, deliai to Tamasaitis iš pavydo ją ir pasmaugęs.

Prostitucija ir „nelegale" vaikų gamyba plačiai užsiima šių dienų „tautos vadai" ir savo — suguleves malno kai čigonai arklius, bet pėdas visuomet gudriai nutrina.

Pažiuresime, kaip seksis fašistams šį faktą nutrinti. Galimas daiktas, kad visa byla užsibaigs tuo, kad neatsargus „Lietuvos Aido" reporteris, kuris išdrįso pamineti buvusį Birštone nužudymo dienoj Kauno „poną", gaus „vilko bilietą", su teise laisvai slifuoti Kauno trotuarus, neperženglant „Fašistų Aido" redakcijos slenksčio.

Gyvenimo praktika mums rodo, kad „tautos vadam", žmogaus nužudymas lyginas pypkes iskratymui. Jeigu jau viešas nužudymas tautininkų šulo Noreikos, fasistui Okulič-Kazarinui kaštavo tik vienus metus tvirtoves, tai del nužudymo mokytojos, esame tikri, kad, apart neatsargaus reporterio, niekam ir plaukas nuo galvos nenukris.

Mat jie šiandien krašto gospadariai, tai gali sau pasivelyti visą, ko tik jų supuvusi širdis trakšta.

Gaspadines vaikas.

Žvalgybininkų žulikystes Kupiškio taikos teisme.

Š. m. vasaros pradžioj Kupiskio taikos teisme Kupiškio rajono žvalgybininkas Čereška su savo bičiuliu irgi žvalgyninku studentu Jonu Zove ir vietos girininku iskrete gražių šposų. Teismo sekretoriui atostogaujant, Čereška, ankščiau snipinejimo tikslais įlindęs tarnautoju į teismą, ejo sekretoriaus pareigas. Susitaręs su minetais savo draugais, eme vartoti ir paskiau net pardavineti prie teismo bylų pridetus ginklus: brauningus, parabelius ir t. t. Be to is teismo pasieme ir kelis šimtukus litų. Iškilus šiai žulikystei aikšten, teko nukenteti visiems teismo tarnautojams, nes visi tapo atleisti is tarnybos. Tardymas iš pradžių pasirode aštrus, bet paaiškejus, kad kaltinamieji yra „valstybinio nusistatymo" žmones t. y. šnipai, žymiai suminkšteje, ir patys tie kaltinamieji tebevaikščioja sau laisvi, nors už tokius nusikaltimus įtariami asmenys visuomet esti kuogreičiausia suimami.

Mat, varnas varnui akies nekirs.

Ziuže.

Žvalgyba siunta.

Papilys. Nors garsusis Vaišnora po sunkių darbų isvažiavo atostogų, bet jo pedoms eina pavaduotojas Lepavičius (apipiaustyta nosimi). 1928—VIII—20 d. Papilyje „jorkširas" Vasiliauskas padare keletą kratų. Nieko neradę išsikrauste pas M. Naktinį Garšvų kaime, ten nieko nepešę išsikrauste į Kuciunų k. pas Petrą Šaučiuną. Tą nusivarė į Biržus, bet ištardę ir uždavę gerai valstybinio kumsčio—paleido.

Visur, kur tik jaučiasi žmonės kiek laisvesnes dvasios, ten tuojau žvalgyba savo geraširdiška ranka viskam padaro galą. *J. B—nis.*

Rokiskio apsk. šnipai.

Rokiškis. Česiunas,—žvalgybos „žvaigžde", virsininkas Rokiškio apsk. šnipų.

Kvietkai. Petras Samulenas, šaulių būrio sekretorius, fotografas. Buvęs visų partijų nariu.

Likas, seniau gyvenęs Kvietkų miestelyje. Dabar gyvenamoji vieta nežinoma. *J. B—nis.*

Biržų apsk. šnipai.

Papilys. Butenas, Skrebiškių k., federantas, tankiai važineja po apylinkę.

Biržai. Z. Užubalyte, praktikavusi Biržu paste, turi artimus ryšius su Vaišnora. Dabar tarnauja telefoniste, nežinoma kur. *J. B—nis.*

Saugokites!

Žemelis Izidorius iš Skuodo, Kretingos apskr. buvęs valstiečių liaudininkų ir socialdemokratų organizacijų narys, demokratinės valdžios laikais nuduodavęs komunistą š. m. pradžioje provokacijos tikslais emesi organizuoti slaptą karinę organizaciją. Tuo budu įdave į žvalgybos nagus daug aktingų draugų is Kretingos apskrities. Veliau šnipinejimo tikslais, su žvalgybos žinia, atvyko į Latviją. Rugplučio men. pabaigoje nelegaliai važiavo į Vilnių, bet suimtas lenkų policijos ir issedejęs apie menesį kalejime ištremtas atgal į Latviją. Saugokites jo visi, nes *tai yra „tautiskos" žvalgybos šnipas-provokatorius.*

Lenkų Socialistų Partijos (P. P. S.) kongresas.

Lapkričio 1—2—3 ir 4 d. m. Sosnowiec saukiamas sios partijos dvimetinis kongresas. Kongrese pirmą kart po didžiajam karui dalyvaus ir Lietuvos socialdemokratai atstovaudami Lietuvos Socialdemokratų Organizacija užsieny. Lenkų Socialistų Partija (Polska Partja Socjalistyczna) yra stipriausia Lenkijoj socialistine organizacija, turinti savo įtakoje didžiausias profesines sąjungas: Zemes Ūkio Darbininkų apie 50 tukstančių narių, gelžkeliečių apie 70 tukstančių narių, audimo pramones darbininkų apie 17 tukst. narių ir kit., o taip pat skatlinga darbininkų jaunimo sąjungą ir darbininkų sporto d-jas.

P. P. S. žymiai teikia visokeriopos pagelbos Lietuvos socialdemokratinei polit. emigracijai. Musų santykiai su draugais iš P. P. S. yra kuoširdingiausi.

Linkime lenkų socialistams kongrese užsibrieztus darbus pravesti konaudingiausiai savo partijai ir bendrai, darbininkų klasei.

Redakcijos atsakymai.

J. Narbutui: eiles gavome, turbut sunaudosime atskirame leidiny.

Vetrai: laukiame daugiau. Rašykite iš savo krašto gyvenimo vaizdelių.

Laisves Paukšteliui: tilpo kitų ankščiau gauti.

Perkunui: ačiu talpiname ir laukiame daugiau.

P. Titnagui: rašykite, sunaudosime kas tiks.

Jokubaičiui: tokie dalykai kaip „geras gyvenimas" reikia aprašineti ne eilemis, bet proza.

„Rus": korespondencijų ir laiškų Tamstos negavome.

P. Čigui: laiškas Tamstos netilps; pasidedam arkyvan.

Visiems korespondentams: rašykite ir paraginkite kitus.

Ats. Redaktorius ir leidejas: Stasys Dainauskas. „ZORZA" Spaustuvė Vilniuje.